

Záverečná karta projektu

Názov projektu

Evidenčné číslo projektu

APVV-19-0329

Úspech, neúspech a aspirácie detí žijúcich v chudobe

Zodpovedný riešiteľ **doc. Ing. Tomáš Želinský, PhD.**

Príjemca **Technická univerzita v Košiciach - Ekonomická fakulta**

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

Technická univerzita v Košiciach, Ekonomická fakulta

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

Monash University, Austrália;
Durham University, Veľká Británia;
Sunway University, Malajzia.

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

N/A

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

Články v časopisoch:

Želinský, T., Gorard, S., & Siddiqui, N. (2021). Increasing understanding of the aspirations and expectations of Roma students. *British Journal of Sociology of Education*, 42(4): 588-606. <https://doi.org/10.1080/01425692.2021.1872366>

Želinský, T. (2021). Subjective Well-being, Income, and Ethnicity in Slovakia. *Journal of Poverty*, 26(4): 271-296. <https://doi.org/10.1080/10875549.2021.1910104>

Bauer, M., Cahliková, J., Chytilová, J., Roland, G., Želinský, T. (2023). Shifting Punishment onto Minorities: Experimental Evidence of Scapegoating. *The Economic Journal*, 133(652): 1626-1640, <https://doi.org/10.1093/ej/uead005>

Bauer, M., Cahliková, J., Celik Katreniak, D., Chytilová, J., Cingl, L., Želinský, T. (2024). Nastiness in Groups, *Journal of the European Economic Association*, 2023;, jvad072, <https://doi.org/10.1093/jeea/jvad072>

Prednášky na konferenciách:

Gangadharan, L., Wang, C., Želinský: The Effects of Success and Failure on Aspirations. 2022 North-American Economic Science Association Conference. University of California, Santa Barbara (CA), USA [November 2022]

Gangadharan, L., Wang, C., Želinský, T.: On the Elicitation of Normative Income Aspirations. 2023 Economic Science Association World Meeting. GATE-Lab, Lyon, France [June 2023]

Marton, B., Ng, J., Želinský, T.: Aspirational Gap and Subjective Well-Being. 21st Conference of the International Society for Quality of Life Studies. Erasmus University

Uplatnenie výsledkov projektu

Výsledky projektu prispievajú k pochopeniu formovania ašpirácií v rôznych kontextoch a uplatnenie nájdú primárne v rámci vzdelávacej politiky, pričom ako kľúčové sa javia nasledovné oblasti:

- S ohľadom na výsledok naznačujúci, že veľká časť respondentov a respondentiek považuje v slovenských podmienkach získanie akademického titulu z 2. stupňa VŠ vzdelávania za dôležitejší výstup vysokoškolského vzdelania než prínos absolventa/ky pre trh práce, je potrebné prijať nástroje s cieľom zmeniť vnímanie akademických titulov v spoločnosti, predovšetkým docieľiť, že absolvovaný bakalársky stupeň možno považovať za plnohodnotné vysokoškolské vzdelanie. (S tým zrejme bude súvisieť aj potreba zmien v aktuálnom nastavení bakalárskeho stupňa v niektorých programoch.)
- Sociálny tlak na uprednostňovanie niektorých typov povolání môže mať za následok sociálnu normu spôsobujúcu negatívne konotácie spojené s niektorými povolaniami a v konečnom dôsledku nezáujem o niektoré študijné odbory a programy (vrátane profesií potrebných pre trh práce). To môže negatívne vplývať na jednotlivcov, ktorí sa rozhodujú pre povolania, ktoré by časť spoločnosti mohla považovať za „inferiórne“. Zároveň to môže mať negatívne dopady na trh práce. V tomto ohľade je potrebné navrhnúť nástroje, ktoré by mali prispieť k zvýšeniu spoločenského uznania všetkých povolání potrebných pre ekonomiku, bez ohľadu na odbor, stupeň vzdelania a podobne.
- Ďalšia skupina výsledkov naznačuje, že predošlé zlyhania môžu mať významný negatívny vplyv na ašpirácie jednotlivcov, čo v konečnom dôsledku môže negatívne ovplyvniť ich budúci výkon. Tento výsledok je dôležitý predovšetkým v kontexte vzdelávania, keď žiaci/žiačky a študenti/študentky, kt. pravidelne dosahujú slabšie výsledky, môžu nadobudnúť permanentný pocit zlyhania, čo môže výrazne negatívne ovplyvniť ich fungovanie na trhu práce v budúcnosti a tým pádom aj ich budúcu ekonomickú situáciu.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

Projekt sa primárne zameriaval na skúmanie formovania ašpirácií a identifikovanie niektorých z mechanizmov ich formovania. V rámci projektu bolo skúmaných viacero výskumných otázok, medzi kľúčové možno zaradiť: či možno predpokladať, že (profesijné/vzdelanostné) ašpirácie sú normatívne; predošlý úspech/zlyhanie vplyva na ašpirácie ohľadom budúceho výkonu a samotný budúci výkon; poskytovanie pravidelnej pozitívnej spätnej väzby má vplyv na ašpirácie žiakov; ponúknutie možnosti zvoliť si formát testu žiakmi má vplyv na ich ašpirácie a výsledok testu. Výsledky výskumu naznačujú, že sociálny tlak možno považovať za kľúčový faktor, ktorý vysvetľuje normatívne črty ašpirácií, pričom za hlavný mechanizmus možno považovať sebaobraz. Nadväzujúca štúdia naznačuje, že respondenti často vnímajú akademický titul ako dôležitejší výstup vzdelávania než praktické skúsenosti. Výsledky čiastkových štúdií zameraných na vplyv poskytnutia spätnej väzby naznačujú, že poskytnutie spätnej väzby ohľadom výkonu účastníkov experimentu (úspech/zlyhanie v prvej úlohe) má výrazný vplyv na ich ašpirácie (v nasledujúcej úlohe). Tento efekt sa prejavil v online experimente na reprezentatívnej vzorke dospeléj populácie a zároveň aj v prirodzenom prostredí (v kontexte športu) na vzorke študentov vysokej školy na predmete telesná výchova. Výsledky ďalej naznačujú, že muži citlivejšie reagujú na neúspech a ženy, naopak, na úspech. Výskum na vzorke žiakov základných škôl naznačuje, že ašpirácie žiakov sú vo veľkej miere ovplyvnené kognitívnymi schopnosťami a že žiaci na jednej strane významne nadhodnocujú svoje ašpirácie (ohľadom úspešnosti v teste), no na strane druhej, ich očakávania ohľadom relatívnej úspešnosti (vo vzťahu k ostatným žiakom) sú výrazne podhodnotené. Ďalšia štúdia na vzorke žiakov ZŠ naznačuje, že žiaci, ktorí mali možnosť vybrať si jeden z dvoch ponúknutých formátov testov, majú v priemere vyššie ašpirácie a očakávania a zároveň pociťujú nižšiu mieru nervozity než žiaci, ktorí nemali možnosť voľby a vypracovali štandardný test.

**Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku
(max. 20 riadkov)**

The project primarily focused on examining the formation of aspirations and identifying some of the mechanisms that influence their development. The project explored several research questions: whether (occupational/educational) aspirations can be considered normative; how previous success or failure affects future performance aspirations and actual performance; whether providing concurrent positive feedback influences students' aspirations; and if offering students an option to choose between two test formats impacts their aspirations and test outcomes. The research results suggest that social pressure can be regarded as a crucial factor explaining the normative features of aspirations, with self-image identified as the main mechanism. A further study indicates that experiment participants often perceive an academic title as a more important educational outcome than practical experience. Findings from studies focused on the impact of feedback provision suggest that feedback regarding participants' performance (success/failure in the first task) significantly influences their aspirations in subsequent tasks. This effect was observed in an online experiment with a representative sample of the adult population, as well as in a natural setting (in the context of sports) with a sample of university students in a physical education course. The results further indicate that men react more sensitively to failure, while women respond more to success. Research conducted on a sample of primary school students suggests that their aspirations are greatly influenced by cognitive abilities and that students tend to significantly overestimate their aspirations regarding test success but, conversely, underestimate their expectations of relative success compared to other students. Another study involving primary school students suggests that those who had the opportunity to choose between two offered test formats generally exhibited higher aspirations and expectations while experiencing lower levels of anxiety compared to students who did not have a choice and took a standard test.